

Gemeente van de nieuw geboren Heer,

Fans van Ajax hoorde ik deze dagen zeggen: ‘We moeten het jaar 2023 en alles wat er mis is bij Ajax, maar zo snel mogelijk vergeten’.

Dat kan je je levendig voorstellen. Maar met wat er in 2023 in de *wereld* allemaal mis was, kun je zo *niét* omgaan. Al zou je het graag willen, dat dat *kón*...

Want het zou betekenen dat je de ogen sluit voor wat er gaande is. Het zou betekenen dat je onopgeloste problemen zomaar zou kunnen afsluiten. Dat je je verdriet in het oude jaar zou kunnen achterlaten.

Alsof het oude jaar een ‘kamer’ is waar je het licht kunt uitdoen zodat je de dingen die ‘verkeerd’ zijn niet meer hoeft te zien. En dat je dus het licht maar beter zou kunnen ‘haten’ - zoals Jezus bij Johannes zegt - er beter niet in de buurt kan komen, om alle duistere praktijken maar niet te zien.

Nee, zegt Johannes: het licht *komt* en *brengt* ook aan het licht, wat het duister niet kan verdragen. Dan kun je vluchten in de schaduw, dan kun je uit de buurt van het licht proberen te blijven, maar het *schijnt* en geeft haarscherp aan wát ‘schaduw’ is en wat werkelijk *licht, liefde en oprechtheid* is.

Dat, zegt hij, is het *oordeel*. Er *ís* onderscheid tussen wat goed en wat kwaad is.

Maar *tegelijkertijd* gaat hij ook *vérder* dan dat oordeel, is dat oordeel *niet* zijn *horizon*. Zijn horizon is *liefde*, Gods *liefde*.

En die liefde “stuurt” een mens, zegt Johannes. Laat een mens *geboren* worden, zeggen Lukas 2 en Mattheus 2, zegt het Kerstfeest.

Uit die liefde komt een mens voort. Die *zélf* dat licht *ís* en dat ook verspreidt onder de mensen. En *aan* het licht brengt het vele onrecht tussen mensen.

Maar die *tóch niét* komt om onze wereld te veroordelen. Niet komt ‘afrekenen’. Hij komt de wereld *redden* van waar ze in verstrikt zit. *Bevrijden* van alle oordelen.

Want deze *liefde* heeft heel goed door dat oordelen over goed en kwaad *mooi* en *rechtvaardig* kan klinken, maar dat wij mensen elkaar daar ook verschrikkelijk veel kwaad mee kunnen berokkenen. Dat *veroordelen* mensen kan afschrijven, wegzetten, verloren laten gaan.

De meningenmachines - onze sociale media - zijn de gehaktmolens van reputaties van mensen, van hun welbevinden en kunnen functioneren. Niet alleen in de politiek, ook jongeren kunnen elkaar daar meedogenloos veroordelen. Levens gaan zo ‘*verloren*’.

De vraag die Johannes stelt - toen al, maar evenzeer *nú*, aan *óns*, vandaag en zeker op de drempel van een nieuw jaar - luidt: gaat deze wereld *verloren* of zullen we het *redden*? En de daaraan gepaarde keuze is: willen wij de wereld en elkaar (blijven) veroordelen *of* willen we voor elkaar, voor *ándere*n, *dat ieder het redt*?

Dat we het zullen redden, mét elkáár, dát is waar de *liefde* van God op uit is. En die liefde heeft zózeer voor ogen dat er een mens kan bestaan die zonder te oordelen mensen naar het licht toebrengt en met liefde omarmt, dat zij zo'n mens aan onze wereld gééft!

God laat zo'n mens geboren worden, zegt Johannes, lees mijn Evangelie en je komt hem tegen. En realiseer je wát voor enorme gáve zo'n mens is aan onze wereld.

Lees zijn leven, vólg het in al dat niet oordelen maar liefhebben. Schuw de schaduw niet waarin hij terecht komt. Loop niet bij hem vandaan als zijn weg door de diepte, door pijn en verdriet gaat. Durf dat leven, durf die weg te *vertrouwen!* Hecht er geloof aan, dat het ware leven is: niet mensen veroordelen maar mensen redden en bevrijden wanneer je en waar je ze maar ontmoet.

Aan zulk *vertrouwen* hangt álles! Vertrouwen, nogmaals, in die mens Jezus en in zijn leven, in zijn weg van niet veroordelen maar van mensen redden en bevrijden. Korter: vertrouwen in wie een mens kan *zijn* en als hij daar nog niet *is* wie hij kan *wórden*. Of nog korter kun je denk ik zeggen: vertrouwen is van het leven de *essentie zelf*.

Als we in en vanuit zulk vertrouwen leven, gaan we met onze wereld niet verloren, zegt Johannes, maar hebben we een *leven-met-toekomst*.

Mag ik *daar* op Oudejaarsdag iets meer over zeggen. Want we kennen deze tekst natuurlijk - al was het maar van posters op treinstations - als: 'Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe'.

De uitleg was dan: 'gelooven zul je, anders ga je voor eeuwig verloren, als je gelooft heb je het 'eeuwige leven'.' En dát laatste betekende dan weer: 'dan mag je na je dood naar de hemel, zonder geloof niet'. Over oordelen gesproken...

Van Barnard leer ik echter over 'eeuwig', dat het woord een *kwalitatieve bepaling* is bij 'leven'. 'Een bepaald soort leven, een leven niet ín de toekomst, maar ván de toekomst. Niet een toekomst die steeds voor ons uitgeschoven wordt', maar eentje die naar ons toekomt, als een belofte, als een omhelzing door de liefde waarover we het net hadden.

In die zin is 'eeuwig leven' een leven van een *ándere kwaliteit*, namelijk een kwaliteit bij God vandaan, doortrokken van zijn liefde. 'Eeuwig leven' is het leven dat als een *licht* over het onze valt, is een *wereld van verschil* met ónze wereld.

En: daar kun je nú al uit leven.

Dus vertaalde ik 'eeuwig leven' maar eens zo: eeuwig leven is een *leven-met-toekomst*. Er komen nog generaties ná ons. De aarde moet nog langer mee. Kunnen we hier en nu een leven leiden, dat ook in de toekomst kan bestaan? Een leven dat liefdevol is en aan vrede werkt, gerechtigheid in het vaandel voert en anderen niet verkettert?

Je kan het ook omgekeerd zeggen: ál's we uitgaan van volgende, toekomstige generaties, wát draagt dan in óns leven aan die toekomst bij? Wat van ons leven heeft blijvende waarde, ook

over óns einde heen? Wat heeft ‘eeuwigheidswaarde’, wat rédt, wat hélpt, wát doet mensen goed ,nu en later? Dat is ‘eewig leven’.

Alleen de hartstochtelijke *liefde*, zegt Johannes, liefde, die wil redden en bevrijden en weigert te veroordelen, zal onze samenleving redden.

Het gaat erom dat we doen wat Jozef in Mattheus 2 doet: hij luistert naar zijn dromen, hij staat open voor *I have a dream* en voor de opdracht uit die droom: ‘Neem jouw kwetsbare kind en zijn moeder *onder jouw hoede*’.

Dat is het diepste dat de goede God ons in onze slaap - d.w.z. niet in ons redeneren of betogen - maar in het diepst van onze ziel méé geeft: ‘Behoed elkaar, behoed de ander , zoveel je kunt, met je hart en met je ziel. Beschadig elkaar niet, oordeel de ander niet, maar zorg dat een ander het redt’.

In de NRC¹ schreef Floor Rusman dat ze zich zo verbaasde dat wij altijd één mening over iets of iemand moeten hebben van onszelf. Bijvoorbeeld: ‘De wolf: bedreiging of verrijking? De islam in Europa: bedreiging of verrijking?’. ‘Komt ons woningtekort alleen maar door immigratie, óf alleen maar door gebrekkig woonbeleid?’. Waarom - zo vraagt ze - zou dat per se *of-of* moeten zijn, en kan het niet allebei waar zijn?

En zo behandelen we niet alleen situaties maar ook ménsen, schrijft ze. Terwijl mensen gelaagd zijn en vaak meerdere beweegredenen hebben. Waarom hebben we daar geen oog voor?

Een van haar wensen voor 2024 is ‘dat we niet elke groep, persoon of gebeurtenis reduceren tot één oorzaak of eigenschap.’ Volgens mij is dat ook het verschil tussen *oordelen* en *liefhebbend redden*.

Rafeel Baroch² schreef - met het oog op de actualiteit - over de Joodse filosoof Levinas: ‘Levinas nodigt ons uit om in alle individuen, zelfs in diegenen die we als vijanden beschouwen, *menselijkheid* te erkennen. Dit betekent niet het goedkeuren van hun daden, maar wel het erkennen van hun mens-zijn. Zijn nadruk op de Ander versterkt onze verantwoordelijkheid voor onschuldige burgers, waardoor het minimaliseren van hun lijden en het beschermen van hun veiligheid een ethische noodzaak wordt.’

Ook de kinderen van Bethlehem werden door Herodes gereduceerd (‘geamputeerd’, zegt Barnard) tot één dimensie: die van bedreiging, gevaar in de toekomst. Dus ontnám hij hen die toekomst. Wat had er uit élk van die vele onschuldige kinderen wel niet voor een prachtmens met vele lagen kunnen groeien? En uit die vele onschuldige kinderen in Gaza en Israël?

Eén kind ontsnapt. Als *enige* van die geboren. Niet om het vege lijf te redden. Maar om een eeuwig leven, een leven-met-toekomst te leven. Niet voor zichzelf - overleefde Jezus deze slachting - maar om zijn leven láter *te geven*: *liefde* te laten zijn, mensen én *menselijkheid* te redden.

Dat zulke mensen geboren worden en kunnen uitgroeien, overal ter wereld, moge dat in het nieuwe jaar zo zijn - Amen.

¹ Floor Rusman, ‘Waarom niet allebei?’, 30 december 2023

² Rafael Baroch, ‘Om de wereld te herstellen moeten we ook de menselijkheid van onze vijand erkennen’, Trouw 29 december 2023